

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. VIII. Romana compositionis. Compositiones initæ per hæredem cum creditoribus hæreditariis, vel aliis jus contrà hæreditatem habentibus, an hæreditario, vel proprio nomine factæ censeantur, ad ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

sed gerere negotium proprium, propriamque utilitatem affectare in damnum hæreditatis ob emolumenta majora, quæ intuitu periculi percipiuntur, ideoque non videtur subesse probabilis ratio, quæ dictam resolutionem suadeat, nisi ubi facti circumstantiæ hæredem excusabilem redderent; Puta quia ad breve tempus vacatio sequuta sit; Vel quod ipso minore, vel pupillo existente, ista culpa adscribenda esset tutori, vel curatori, cum similibus; Multo verò magis ubi ageretur de societate officii ab ipso met hærede renovata juxta casum, de quo in *dicto tit. de fideic. disc. 192.*

Quo verò ad secundum punctum, Scribentes pro creditoribus, fundamentum constituebant in propositione, de qua cæteris relatis *Peregr. de fideicomm. ar. 10. numer. 45. Fusar. de subst. quest. 625. numer. 1. Rom. apud Duran. decis. 12. repetit. decis. 310. numer. 5. cum seqq. par. 5. rec. & in aliis*, quod scilicet hæres gravatus non tenetur de nominibus debitorum inexactis sed quod facto casu restitutionis, ei sufficeret cedere jura, & indicare nomina, restituendo instrumenta, vel alia documenta, quatenus constaret ad ejus manus obvenisse.

Istud assumptum ita simpliciter, ac indefinitè receptum, pariter pro meo judicio parum probabile videtur, quoniam posito dicto principio, quod hæres gravatus jure legalis administratoris censendus veniat, idcirco gravandus onere diligentia, si non physica, & exquisita, saltè moralis; Quinimò probabiliter majus deberet esse onus ipsius, quàm illud tutoris, vel curatoris, seu alterius legalis administratoris, cujus officium est gratuitum suum verò est cum recompensa fructuum, quos interim percipit, quoque facit, ac etiam trebellianicæ, quando prohibita non sit.

Atque si in terminis cessionis nominum debitorum, quæ per debitorem creditori fiat pro solvendo, non autem pro soluto, adeo ut importet simplex mandatum ad exigendum nomine cedentis, vel assignantis, adhuc tamen cessionarius tenetur docere de diligentia, adeo ut si constet de istis non adhibitis, quodque nimia negligentia fuerit causa amissionis, ista sibi imputanda veniat ratione suscepti mandati, quod secum trahit culpam sine dubio latam, ac juxta unam opinionem etiam levem ex deductis in sua materia *sub titulo de Credito*, Et tamen isto casu dici potest quod cedens rectè sciens, quod adhuc periculum inexigibilitatis suum esset, debebat esse sollicitus; Multo magis isto casu, in quo nemo superest, qui hanc sollicitudinem habere valeat; Ideoque durum, ac prorsus irrationabile videtur, ut remansis in hæreditate multis nominibus debitorum, de quorum exactio affirmativa, vel negativa non constet, atque justificatio post diuturni temporis decursum impossibilis est, prout impossibilis reddita est exactio, quæ de tempore proximo erat facilis, ac verisimiliter sequuta, quod hæres gravatus excusari debeat cum sola assertionem non exactio; Ideoque dicta conclusio discretè, ac sano modo pro facti qualitate intelligenda venit.

Verum in hac facti specie, neque ista inspectio cadebat, quoniam non agebatur de nominibus debitorum remansis in hæreditate, & quorum fidè defunctus sequutus esset, (in quibus terminis propriè dictæ auctoritates loquuntur,) sed agebatur de nominibus debitorum contractis ab eodè hærede gravato, qui animalia, aliaque bona mobilia in hæreditate reperta vendiderat, habita fide de pretio, quod per administratorem legalem fieri non potest, ideoque nisi doceret, quod de more regionis, vel ex

Paris. H. de Her.

temporum conditione aliàs hujusmodi bonorum venditio pro congruo pretio sequi non potuisset, quodque tunc emptores justè reputarentur idonei, adeo ut partes prudentis administratoris gesserit, inexactio autem ab aliquo casu provenerit (cum sensu etiam veritatis qualem in ista causa Judex quoque habuit) dicebam, ut pretium hujusmodi bonorum imputandum veniret, ipsique hæredi cedere deberet damnum non sequitur exactio, cuius negativa neque verificabatur, ideoque præsumptio erat in oppositum ob dilemma clarum quod ego constituēbam; Aut enim credidit personis idoneis, & præsumptio intrat exactio; Aut minus idoneis, & intrat culpa.

Quo verò ad tertium punctum fructuum industrialium perceptorum ex recollecta fatorem remansorum in hæreditate de tempore mortis testatoris, istorum respectu, indubitatum erat, ut remanerent in hæreditate juxta ea, quæ in terminis frumenti, aliorumque fructuum sub fideicommissi restitutione venientium, habentur *sub titulo de fideicomm. disc. 130.* nullaque desuper dubitandi ratio cadit, nisi circa detractionem expensarum pro perficiendo negotio à defuncto jam cepto, & an aliqua ratio habenda esset de ejus industria & operibus juxta ponderationes, de quibus *eodem tit. de fideicommiss. disc. 191.* Respectu verò recollectæ anni sequentis dicebam intrare eandem distinctionem, quæ habetur *dicto discurs. de fideicommiss.*, an scilicet ista fuerit continuatio necessaria negotii jam cepti, & preparati à defuncto, vel è converso fuisset merè voluntaria, ut primo casu, tam damnus, quàm lucrum esset hæreditatis eodem modo, quo in prima recollecta dicitur, in altero autem esset hæredis obligati restituere, vel imputare pretium bonorum, ac instrumentorum hujus artis, jure occultæ emptionis, & venditionis cum se ipso factæ, atque sive uno, sive altero modo ab hac parte obtinebatur intentum.

ROMANA COMPOSITIONIS PRO FRATRIBUS DE FRANCONIIS CUM FABRICA SANCTI PETRI:

Casus disputatus coram Iudice Fabrica, & resolutus pro Franconiis.

Compositiones initæ per hæredem cum creditoribus hæreditariis, vel aliis jus contra hæreditatem habentibus, an hæreditario, vel proprio nomine factæ censentur, ad effectum ut commodum sit hæreditatis, vel è converso ipsius hæredis; Et de consequenti, an obligatio hæredis facta censetur proprio, vel hæreditario nomine, adeo ut competat, vel respectivè, cesset beneficium inventarii.

De LUCA
de
frumentis
et cat.
CVI
9

SUMMARIUM.

- 1 Acti series.
- 2 **F** Compositio est actus, qui inducit aditionem.
- 3 Eadem compositio censetur facta nomine hereditario potius quam proprio.
- 4 De eodem, & de ratione cur titulo hereditario sit referenda.
- 5 Cessat conclusio, ubi constat de contraria voluntate.
- 6 Quare compositio dicenda esset nomine proprio.
- 7 De huius questionis frequentia, & de effectibus exinde resultantibus.
- 8 Quando quis est heres, & transigit, actus refertur titulo hereditario, & de ratione.
- 9 Quando dicitur transactio iure proprio.
- 10 Quod actus transactionis importet aditionem hereditatis.
- 11 Secus de ea compositio, qua fit per viam emptionis hereditatis.
- 12 An heres se obligando de proprio censetur renunciare inventario.
- 13 De decreto quatuor Aularum.
- 14 De distinctione in dicta questione.
- 15 De effectibus ex dicta obligatione resultantibus.

DISC. VIII.

Defuncto Hippolyto Franco Episcopo Nuceria Paganorum; Cum idem tanquam tutor, ac administrator, quatuor ex ejus prædefuncto fratre nepotum puerorum, qui in Seminario Romano educabantur, quamplura loca montium, aliaque bona notabilis valoris in Urbe ad eorumdem nepotum commodum acquisivisset; Hinc Camerales prætendentes, quod ea per Episcopum de proprio acquisita, sub simulato nomine nepotum in fraudem spolio, sub isto venirent, ea sequestrarunt quare agentes pro dictis pueris, compositionem cum Camera fecerunt, mediante solutione scutorum 10. m. omnium ipsius Camerae jurium cessionem reportando; Cumque idem Hippolytus per plures annos officium Commissarii generalis Fabricæ Sancti Petri in Civitate, & Regno Neapolis exercuisset, atque ob hanc administrationem prætenderetur debitor in scutis 4. m. hinc Fabricæ administratores coram ejus Judice particulari, præfatos de Franco tanquam hæredes pullarunt ad solutionem, à qua tamen post aliquas disputationes, sententiam absolutariam reportarunt.

In disputationibus autem desuper habitis, Scribentes pro Fabrica actrice dicebant, quod ipse actus compositionis, aditionem hereditatis redolebat juxta *decisionem* 1622. *Penia*, quæ in specie loquitur de consimili compositione super spolio; Ac etiam deducebant firmata apud *Cavaler. decis.* 374. & *decis.* 284. *par. 4. divers.* ut hujusmodi compositio censetur in dubio facta hereditario nomine, & ad commodum hereditatis.

Atque his addi posse ponderabam ea, quæ habentur deducta *sub tit. de fideicommissi. disc.* 172. ubi in specie agitur de hoc puncto, an transactio censetur facta hereditario nomine, & ad commodum hereditatis, vel potius proprio, ac privato nomine, & commodo, quod scilicet transactio de sui natura

supponit litem actualem, vel saltem habitualem, sine qua ea non datur, cum non intra in claris ad vulg. *text. in l. 1. ff. de transact.* ideoque cum inter hæredem, privato, ac proprio nomine contradistinctum à persona hæredis & Camera, nulla adesset lis, quæ solum cadebat super spolio Episcopi defuncti, ita pernece ad titulum hereditarium ista transactio referenda erat, quodque propterea, tanquam ex actu, qui citra jus, & nomen hæredis geri non potuit, aditio resultaret juxta sæpius insinuatam conclusionem deductam ex *l. gerit. & l. pro hærede ff. de acquir. hæred.* cum ibi notatis.

Histamen non obstantibus; Scribens pro dictis fratribus reis conventis, contrarium dicebam probabilis (etiam cum sensu veritatis, qualem Judex quoque agnovit,) quoniam ipsius compositionis tenor in verbis expressè hereditariam qualitatem excluderat, dum dicebatur, quod non jure hereditario, sed proprio, compositio fieret, idèdque intrabat vulgaris regula *textus in l. ille aut ille ff. de leg. 3.* quod in claris & expressis non intrant præsumptiones, & argumenta, & consequenter extrà applicationem remanebant dictæ decisiones loquentes in ambiguo; Cum etenim aditio hereditatis sit actus animi, ac voluntatis, idcirco impossibile est sine ista expressè in contrarium declarata, illum dare.

Et quamvis fortiter urgere videretur dictum argumentum transactionis, non cadentis nisi inter litigantes, ac super iis, quæ in litem deducta sunt, undè propterea ponderabam, quod in contrarium dici posset, ut declaratio verbalis contineret protestationem contrariam factò, quod verbis prævalere debet; Attamen difficultas de plano tollebat ex factò, dum lis erat cum ipsismet transigentibus, proprio, ac privato nomine potius quam cum hereditate defuncti, quoniam loca montium, aliaque bona ipsorum nomine, & commodo quæ sita erant per dictum Episcopum patrum tanquam tutorem, ac administratorum nomine; Camera verò prætendebat ut id simulatè, ac in ejus fraudem gestum esset cum ejusdem Episcopi bonis, cujus tamen contrarium, quoque in factò justificabatur, quod scilicet ad ejus manus plura obvenissent bona, & pecunie ex utriusque parentis successione; Et consequenter lis erat directè cum eis, qui meritò nomine proprio citra aliquem titulum hereditarium transigerunt.

In proposito autem hujusmodi compositionum, aliorumque contractuum, qui per hæredes, vel conjunctos gerantur super bonis, ac juribus defuncti, an scilicet proprio, vel hereditario nomine gesti censentur; Pluries, nimiumque frequenter in foro disputavi, vel pro veritate consultus respondi, tam ad effectum inspiciendi, an ex hoc actu aditio hereditatis resultaret, quam ad effectum commodi ex compositione resultantis, an proprium, vel hereditatis esse debeat, ac etiam frequentius circa efficaciam obligationis per ipsum hæredem contractæ pro conventionis observantia, an scilicet ea censeretur solo hereditario nomine, adèd ut firmum remaneret inventarii beneficium, & ne ultra vires teneri posset, vel è converso ita illud cessaret; Advertebam id, quod pluries in omni ferè materia insinuat, ut scilicet erroneum sit id generaliter & in abstracto tractare, sive cum decisionibus, & doctrinis generaliter procedere, cum potius eo modo, quo ferè in omnibus fori questionibus, in quibus cadat inspectio voluntatis, procedi debeat cum casuum distinctione.

Aut enim quis est jam hæres, atque talem se enun-

enunciando, transigit super iis, quæ erant in lite inter hereditatem, ac alterum contrahentem, ad eum terminis transactionis sibi nomine proprio omnino congruus effectus; Et tunc ad titulum hereditarium actus referri debeat, neque possit ipse hæres ad privatam commodum contra hereditatem iurari, iuris ab altero transigente dimissis, vel cessis ex fundamentis, de quibus dicto disc. 172. de fidei commissis. Ac etiam quia transactio est species rei iudicata, per quam lis dirimitur, unde propterea id, quod quilibet transigentium, obtinet, vel retinet, iure suo primævo obtinere, vel retinere dicitur tanquam per remotionem obstaculi, non autem ex novo jure per alteram partem attributo, cum aliis ponderationibus ibi deductis, illa præsertim turpitudinis, quæ aliàs resuleret, ut qui est hereditatis legalis administrator, eandem ad proprium commodum cum huiusmodi affectatis cessionibus supplantare curaret.

Aut ille, qui compositionem facit, non est hæres, nullumque exprimit titulum hereditarium, sed alterius mors causas sibi molestias in bonis propriis, pro quarum remotione transactionem facere curat, (juxta casum præsentis controversiæ;) Et tunc ubi etiam non ad effectum expressa protestatio, (quæ in præsentem omnem dirimebat quaestionem,) adhuc nomini proprio actus est referendus, cum ita proprium, non autem hereditarium negotium principaliter geritur dicatur.

Aut agitur de formali transactione super actuali, vel habituali lite cum defuncto, vel ejus hereditate absque aliquo jure proprio, & tunc iste censendus venit actus, qui citrà jus, & nomen hæresis geri non potest, unde propterea in eo, qui est legitimus successor, aditionem redolet juxta theoreticam *Bare. in dicta l. gerit.* de qua apud *Menoch. lib. 4. præsumpt. 100.* & alios, de quibus in præcedentibus.

Audemum non agitur de formali transactione pro componenda lite, sed agitur de illa compositione, quæ cum Camera, vel fisco, super defuncti, vel delinquentis spolio, vel successione fieri solet per conjunctos, vel alios; Et tunc licet hæc vulgò dicatur compositio, non tamen dici potest vera, & formalis transactio, sed potius emptio hereditatis juxta terminos textus in *l. 2. & tot. tit. ff. & Cod. de heredit. vel act. vendit.* & de qua specie emptionis habetur *sub tit. de empr. & vendit. disc. 26.* Et consequenter deduci non potest actus aditionis, neque quod nomine, & commodo hereditatis gestus sit, quoties iste titulus expressus non fuerit; Potissimè verò ubi huiusmodi compositiones cum Camera, vel Fisco fiant per defuncti conjunctos, vel familiares, aut alios, qui ejus bona administrarunt, cum frequentius fieri soleant principaliter pro evitandis molestiis propriis à Fiscalibus inferri solitis ex eo quod haberent bona in manibus, unde propterea hanc aleam emere student.

Quo verò ad alium effectum, seu punctum, an scilicet, & quando hæres, qui de proprio erga creditores, & legatarios, aliosque jus in hereditate habentes, se obligavit, hereditario vel proprio nomine, id egisse censetur, adedut adhuc retineat inventarii beneficium, vel potius illi renunciasset; Et tunc involuta videtur quaestio, cum una opinio, (quæ antesignanum habet *Cynum.*) hæredem excuset, ut hoc non obstante, inventarii beneficium retineat; Altera verò, (quæ antesignanum habet *Angelum.*) tenet contrarium, ut patet ex collectis de more super utraque per elaboratum

Part. II. de hæredo.

Giuriam observ. 104. numer. 8. & 9. & alios de quibus habetur *sub tit. de dote disc. 28.* occasione agendi de decreto generali, quod vulgò ibi dicitur *quatuor Aularum* per quandam determinationem generalem tanquam per speciem legis edito de anno 1623, per Sacrum Consilium Neapolitanum exhibitam deductis, ubi de istius decreti intelligentia.

Quidquid autem sit de decreto prædicto, quod favore hæresis se obligantis per speciem legis attendendum venit in illis Tribunalibus, non autem in aliis, in quibus tamen magnificandum videtur tanquam doctrina magistralis tam magni Tribunalis unius ex dictis dissidentibus opinionibus canonizativo; Verior mihi semper visa est distinctio tradita *per Rotam in decisionibus eod. disc. 28. de dote insinuatis.* & in aliis, quod scilicet; At obligatio hæresis de proprio facta est occasione novationis, quæ sibi proficua sit, & tunc recipienda veniat opinio *Angeli.* ut obligatio eum afficiat de proprio, neque inventarii beneficium suffragetur ex verisimili voluntate creditorum, quod ideo partem debiti, vel juris sibi competentis remittere voluerit, ut ita se affecuraret à periculo resultante à discussione inventarii; Et è converso hæres huic periculo se exponere voluerit, ob illud commodum, quod sibi privato nomine cedere debet tanquam præmium affecurationis, ac effectus ejus industriæ, & diligentia, quæ ubi agatur de debito certo, & liquido in jure prohibita non videtur; Secus autem ubi non accedat formalis novatio, adedut obligatio sit compatibilis cum titulo hereditario, quia nempe ex sola causa alicujus dilationis, ea facta sit, cum tunc nulla cadat ratio, vel verisimilitudo, ob quam hæres beneficio inventarii privare se voluerit, atque ad hunc effectum dictum decretum *quatuor Aularum*, ubi in consideratione habendum venit tanquam doctrina magistralis, & maximæ auctoritatis.

Neque actus frustratorius, vel inutilis dici potest, dum plura commoda creditori exindè resultant, ita acquirendi actionem directam, & executivam in persona, & bonis propriis absque necessitate servandi aliàs insinuatam *proximè Salustii.* ac etiam acquirenti hypothecam in bonis propriis hæresis aliàs de jure non competentem, pluresque exindè resultant proficui effectus, qui sufficient, ut actus non dicatur inanis sed in aliquo operativus; Ad instar eorum, quæ habemus de legato per creditorem facto debitori de debito cum similibus; Ac propterea ista videtur quaestio, potius facti, quam juris, ex facti qualitate decidenda.

FLORENTINA SUCCESSIONIS DE FRANCESCHIS

PRO
MARIA LUCRETIA, & MARIA
DALENA.

CUM
PHILIPPO DE FRANCESCHIS.

Responsum pro veritate.

An, & quando hæres in parte, qui heredita-

B 3

De LUCIA
de
Franceschis
et al.
CVI
9